

2022-06-07
U2022/02292

Utbildningsdepartementet

Adressater:
Se bilaga 1

Uppdrag att samarbeta under benämningen Havsmiljöinstitutet

Regeringens beslut

Regeringen ger Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Linnéuniversitetet och Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att tillsammans bistå myndigheter inom havsmiljöområdet med vetenskaplig kompetens och bedriva analys- och syntesverksamhet inom havsmiljöområdet. Samarbetet ska ske under benämningen Havsmiljöinstitutet. Universiteten ska erbjuda Chalmers Tekniska Högskola AB att delta i samarbetet. Göteborgs universitet ska samordna uppdraget och ansvara för ett kansli för Havsmiljöinstitutet. Kansliet ska bedriva egen analys- och syntesverksamhet.

Uppdraget gäller från och med den 1 augusti 2022 till och med den 31 december 2032. Uppdraget ersätter regeringens tidigare beslut om förlängd tid att samarbeta under benämningen Havsmiljöinstitutet (U2021/03840).

Universiteten ska årligen, senast den 1 mars, lämna en gemensam skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Miljödepartementet respektive Näringsdepartementet). Innan uppdraget upphör ska verksamheten utvärderas i syfte att få fram underlag för hur uppdraget eventuellt ska förnyas.

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Havs- och vattenmyndigheten, anslag 1:11, anslagspost 2, ska myndigheten utbetala 5 miljoner kronor till Göteborgs universitet för Havsmiljöinstitutet. Regeringen beräknar att totalt 10 miljoner kronor kommer att avsättas årligen för uppdraget från och med 2023, under förutsättning att riksdagen anvisar medel för det aktuella anslaget.

Närmare beskrivning av uppdraget

Havsmiljöinstitutet ska

- ta fram tvär- och mångvetenskapliga analyser och synteser samt sprida information om resultaten till stöd för regeringens, myndigheters och andra aktörers arbete för att förbättra havsmiljön,
- bistå myndigheter inom havsmiljöområdet med vetenskaplig kompetens och beslutsunderlag i havsmiljöfrågor,
- utveckla tvär- och mångvetenskapliga kontaktnät inom och mellan lärosätena,
- informera om forskning som rör havsmiljön och havet som resurs och öka medvetenheten om havets miljöproblem och hur de ska hanteras, och
- verka för att öka kommunikationen mellan forskare och användare av vetenskaplig kunskap om havsmiljön.

Verksamheten bör bedrivas utifrån ett tvärvetenskapligt perspektiv och inkludera en bredd av forskningsområden. Dessutom behövs kompetens om olika havsområden. Ytterligare lärosäten bör ges möjlighet att involveras i verksamheten när så bedöms relevant. I uppdraget ingår att beakta miljömässiga, ekonomiska och sociala dimensioner av hållbar utveckling i enlighet med 1 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) och regeringens mål för Agenda 2030.

Institutet bör utveckla verksamheten i syfte att bistå fler myndigheter inom havsmiljöområdet än hittills. Dialogen med de myndigheter som är avnämare till Havsmiljöinstitutet bör därför vidareutvecklas. Här avses främst Havs- och vattenmyndigheten, Kustbevakningen, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sjöfartsverket, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och de länsstyrelser som är vattenmyndigheter, men även ytterligare myndigheter kan vara relevanta.

Universiteten ska gemensamt ansvara för Havsmiljöinstitutets strategiska inriktning och verksamhetens genomförande och resultat. Inom ramen för Göteborgs universitets samordningsansvar ska kansliet koordinera den löpande verksamheten och tillse att det i analys- och syntesverksamheten finns en stark förankring i forskarnätverket inom Havsmiljöinstitutet. Kansliet ska både ha god kapacitet att genomföra egna analyser och ha god kännedom om den samlade forskningen inom havsmiljöområdet i syfte att i ökad utsträckning involvera berörda lärosäten i syntes- och analysarbetet.

Det förutsätter att samtliga lärosäten som omfattas av uppdraget aktivt deltar och avsätter resurser för att potentialen i samarbetet ska tillvaratas.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 april 2008 att uppdra åt Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Linnéuniversitetet (tidigare Högskolan i Kalmar) att under benämningen Havsmiljöinstitutet i samarbete med varandra bedriva forskning inom havsmiljöområdet och samarbeta vid utformningen av utbildning inom området (U2008/03167).

Uppdraget ersattes 2015 med ett nytt uppdrag att samarbeta under benämningen Havsmiljöinstitutet. Nu inkluderades även Sveriges lantbruksuniversitet i uppdraget. Enligt regeringens beslut skulle samarbetet nu innefatta att bistå myndigheter inom havsmiljöområdet med vetenskaplig kompetens och att bedriva analys- och syntesverksamhet inom havsmiljöområdet (U2015/05570). Av beslutet framgår att uppdraget gäller till och med 2020 och att verksamheten ska utvärderas innan uppdraget upphör i syfte att få fram underlag för hur uppdraget eventuellt ska förnyas.

Regeringen gav den 20 mars 2020 Statskontoret i uppdrag att utvärdera verksamheten (U2020/01331). Statskontoret redovisade uppdraget den 30 oktober 2020. Även Miljömålsberedningen har i betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) lämnat förslag om Havsmiljöinstitutet. I avvaktan på remittering och beredning av betänkandet i Regeringskansliet beslutade regeringen den 23 september 2021 om förlängd tid, till och med den 31 december 2022, av uppdraget att samarbeta under benämningen Havsmiljöinstitutet (U2021/03840).

Statskontorets övergripande bedömning är att Havsmiljöinstitutet fullgör sitt uppdrag och i stort uppfyller syftet med verksamheten. Sammantaget har institutet bidragit till att stärka samverkan mellan lärosätena i havsmiljörelaterade frågor och verkat för att öka den tvär- och mångvetenskapliga kunskapen om havsmiljön. Samtidigt konstateras att Havsmiljöinstitutet inte tillräckligt har fokuserat på att utveckla kontaktytor mellan forskningen och berörda myndigheter samt att institutets bidrag till att stödja berörda myndigheters arbete inom området är relativt begränsat sett till uppdraget genom att institutet främst bistår Havs- och vattenmyndigheten. Därutöver anser Statskontoret att institutet inte nyttjar den samlade kompetensen vid

de fem lärosätena i tillräckligt hög grad eftersom alla lärosäten inte alltid har intresse eller kapacitet att bidra till arbetet.

Miljömålsberedningen bedömer att institutets verksamhet har varit viktig för havsmiljöarbetets kunskapsförsörjning och att det finns ett stort behov av att Havsmiljöinstitutet får ett förnyat regeringsuppdrag. Ett sådant uppdrag bör enligt beredningen bl.a. innefatta att ta fram tvär- och mångvetenskapliga analyser och synteser, sprida information om resultaten till stöd för regeringens, myndigheters och andra intressenters arbete för att förbättra havsmiljön, bistå myndigheter inom havsmiljöområdet med vetenskaplig kompetens och beslutsunderlag i havsmiljöfrågor samt att utveckla tvär- och mångvetenskapliga kontaktnät inom och mellan lärosätena.

Skälen för regeringens beslut

Kunskap om havsmiljön är viktig för såväl regeringen som myndigheter och andra aktörer som arbetar för att förbättra havsmiljön. Samarbetet mellan berörda universitet inom Havsmiljöinstitutet har av såväl Statskontoret som Miljömålsberedningen bedömts bidra med värdefull kunskap och föreslås fortsätta. Uppdraget bör därför förnyas och utvecklas med utgångspunkt i dessa bedömningar.

Arbetet som bedrivs vid ett stort antal myndigheter med att ta fram rätt åtgärder för havsmiljön kräver kunskap utifrån ett flertal forskningsområden. Uppdraget behöver även breddas till att i ökad utsträckning bidra med tvärvetenskaplig kunskap. Regeringen delar därför Miljömålsberedningens bedömning att även Chalmers Tekniska Högskola AB bör bjudas in till samarbetet. Som Statskontoret påpekar är det även viktigt att Havsmiljöinstitutet dels utvecklar dialogen med fler myndigheter inom havsmiljöområdet i syfte att bistå dem med underlag, dels utvecklar samarbetet lärosätena sinsemellan för att bättre utnyttja sin fulla potential att bidra med kompetens inom havsmiljöområdet.

Regeringen delar Miljömålsberedningens bedömning att det finns ett stort behov av kvalificerade tvär- och mångvetenskapliga analyser och synteser som stöd för det arbete med att förbättra havsmiljön som regeringen, myndigheter, kommuner, företag och andra aktörer bedriver. Det är viktigt att Havsmiljöinstitutet har resurser för att producera egna analyser och synteser inom områden där institutet utifrån sin samlade kompetens identifierar ett sådant behov. Regeringen bedömer därför att det på

Havsmiljöinstitutets kansli bör finnas analytiker som står för verksamhetens bas och kontinuitet, genom att själva ta fram analyser och synteser och som genom god kunskap om forskningsfältet i stort involverar övriga universitet i arbetet med analyser och synteser.

Det är vidare viktigt att verksamhetens resultat sprids till beslutsfattare, myndigheter och andra aktörer i havsmiljöarbetet i syfte att beslut ska fattas utifrån bästa tillgängliga kunskap och forskningsresultat. En viktig uppgift för institutet är därför att öka kommunikationen mellan forskare och användare.

På regeringens vägnar

Anna Ekström

Sara Bringle

Kopia till

Justitiedepartementet/SSK

Finansdepartementet/BA

Miljödepartementet/NM, KE, KL

Näringsdepartementet/BI, SMF

Infrastrukturdepartementet/US, RS

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Havs- och vattenmyndigheten

Kustbevakningen

Länsstyrelsen i Norrbottens län för Bottenvikens vattendistrikt

Länsstyrelsen i Västernorrlands län för Bottenhavets vattendistrikt

Länsstyrelsen i Västmanlands län för Norra Östersjöns vattendistrikt

Länsstyrelsen i Kalmar län för Södra Östersjöns vattendistrikt

Länsstyrelsen i Västra Götalands län för Västerhavets vattendistrikt

Miljömålsberedningen

Naturvårdsverket

Sjöfartsverket

Statens jordbruksverk

Statskontoret

Sveriges geologiska undersökning

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Vetenskaprådet

Adressater

Göteborgs universitet
Box 100
405 30 Göteborg

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Umeå universitet
901 87 Umeå

Linnéuniversitetet
351 95 Växjö

Sveriges lantbruksuniversitet
Box 7070
750 07 Uppsala

Chalmers Tekniska Högskola AB
412 96 Göteborg